

Паула Лайт

Разпилени сърца

Всички знаем тази древна прабългарска легенда за хан Кубрат и неговите синове, на които той показал разликата между здравината и силата на снопа стрели и на една отделна стрела.

„Не се делете, синове мои“ – заклевал ги владетелят – „за да бъдат шатрите ви пълни с деца, смях и доблестна войнска плячка. За да бъде пътят ви светъл и чист, конете – охранени, а когато съзрат знамената ви, враговете да бягат в паника.“

Естествено, бивайки българи, младежите не го послушали, а се разпръснали по всички краища на земята.

Наглед това е само една красива древна легенда. Тогава, след като сме изгубили в пясъците на времето толкова мъдри и прекрасни притчи, легенди и митове, защо още я помним? Защо я знае всяко дете, след като веднъж е разтворило своя буквар? Защо я повтаряме толкова често, че чак е станала банална? И още, защо пред дверите на нашия парламент е гравирани надпис „Съединението прави силата“, призив, който не се смята за толкова нужен и при най – сплотените народи по света?

Защото, скъпи мои сънародници, крайният индивидуализъм и егоцентризъм още от зората на времето са били нашето родово проклятие. Проклятие, което ни преследва и досега. И ние не сме най-бедни, най-зле организирани, с най-много престъпни далавери по високите етажи на властта и с най-изоставаща икономика сред своите съседи, защото сме тъпи. О, не! Смея да твърдя, че българите имат доста по-висок интелектуален потенциал от повечето европейци и биха могли да достигнат високо, високо, до самите звезди. Но родовото проклятие ни пречи да сторим това и да изживим истински себе си. Това успява да стори само отделен човек и то, ако прояви благоразумието да отиде далеч от родната земя и, най-вече, от своите сънародници и съседи.

Не ми вярвате? Ами, хайде тогава да направим заедно една малка историческа разходка.

Нека не започваме от самите корени. Вярно, легендата за снопа стрели датира от най-далечното ни минало като народ, но нека допуснем, че това са били обичайните номадски дрязги. Чергарските народи са били волни птици и много често са поемали по различни пътища, тласкани от някакви първични импулси.

Нека прескочим и Първото и Второ българско царство, въпреки че и тогава е имало много симптоматични проявления на националния ни порок – заговори, липса на единство пред лицето на врага, интриганстване на нашите боляри с ромеите, цареубийство. Нека да отдадем всичко това на самото смутно и размирно време.

Да започнем от навечерието на падането на България под турско робство. Докато другите народи полагали неистови усилия да се консолидират срещу общия враг, България била разкъсана на три, за да се усмирят дрязгите и апетитите на владетелските синове. Отделно, във всяка от трите части на страната гъмжало от заговорници срещу съответните владетели и от предатели.

А Църквата, която би следвало да се прояви като велика обединителка? Точно в оня период и тя била разкъсвана от течения, секти, философски и теологични спорове, ереси. Полумесецът на исляма нямал тия проблеми. Турците били религиозно единни, а вярата им – монолитна. А и най-мъдрите български духовници изпаднали в отчаяние от напълно неразбираемите за тях толкова ненавременни центробежни сили и намерили за по-добре да се оттеглят в пещерите, насаме с Бога. При проявата на толкова национално безумие, сигурно всеки мъдър и разумен човек нямал друг избор, освен да постъпи така.

При народната съпротива по време на петвековното турско робство тази черта също постоянно ни е пречила да се борим по-достойно срещу съдбата си. Ако проследим всички идеологически и стратегически спорове в емигрантското революционно движение, можем да смятаме за истинско чудо, че дедите ни са успели да сформират някакви структури, комитети или хайдушки чети. Постигание е, все пак, че хайдутите не са се избили помежду си, докато спорят кой от тях е достоен да бъде воеводата.

Последиците от това разединение били горчиви. Васил Левски, може би единствен, чувствал, че тази липса на структури, на добра организация, на териториален синхрон би провалила народната победа в битката срещу поробителя. Ето защо, сам и неустрашим, се заел да стори почти невъзможното – да организира и обедини българите, да ги научи на ред, твърдост, секретност, финансова почтеност и дисциплина. Знаете как са приключили достойните усилия на този свят българин. Още спорим кой точно е бил предателят, но позорното клеймо на самото предателство е налице.

Априлското въстание доказва за пореден път основния ни национален порок. Докато едни загиват героично, като мъченици, други се спотайват като плъхове в дупките си. В едни области Кървавото писмо запалва свещен огън, а в други робите глухо мълчат. Отново разединение.

Подобни примери направо изобилстват в новата ни история. За по-малко от десет години свобода вече се наплодяват цял куп партии. Още оттогава виждаме далавери, подлости, гешефти и боричкания за власт.

Още оттогава партиите се цепят на по-малки партийки, а те – на крила и течения. Още оттогава се делим на нечии фили и фоби, а опита ли се някой да заздравя и организира държавата, чака го жестока смърт, както е станало със Стефан Стамболов. Още оттогава войниците героично умират на фронта, а в тила се въртят спекули с военните доставки и подкупни дипломати продават евтино кървавите им победи. Още оттогава раболепно се стремим да бъдем в съюз със силните държави. Пак още оттогава трудно се намира министър, дето да не е за затвора, а изборите се купуват като бакалска стока. Чудно ли е, че са абдикирали двама владетели?

Дори диктатурата на комунистите не успя да ни накара да се замислим и да ни излекува от този порок. Разединението, ежбите и боричканията пак си останаха факт, но ставаха страхливо, подличко и подмолно. На мода излязоха анонимните доноси, сътрудничеството в шести отдел на Държавна сигурност, опитите да наклепаш съседа си или колегата си, та да получиш някаква изгода. И така, близо половин столетие. Това беше епоха без герои, без доблест и духовен напредък.

След тази историческа разходка, чудите ли се защо легендата за стрелите още се намира дори в букварите? Защо отчаяно напомняме за себе си, отново и отново, че съединението прави силата?

Хайде, нека отидем на операционната маса и да направим една пълна и честна дисекция на тази своя черта.

При другите народи в рамките на едно семейство, обикновено цари любов и хармония, при нас – дългогодишни съдебни делби между братя и сестри, между бивши съпрузи, между родители и деца, които често се израждат в истинска вражда, злоба и омраза.

Когато са в чужбина, другите народности се сплотяват помежду си, помагат си и се подкрепят и твърдо се държат един за друг. Когато ние сме в чужбина, се изяждаме един – друг като пирани, клеветим се пред нашите и чуждите власти, гледаме в чинията на съседа си и, доколкото зависи от нас, не позволяваме на никой да напредне.

В другите страни политическите партии със сходни идеи се стремят да се обединят в една или поне да се коалират с цел изборен успех. У нас, напротив, всяка партия е склонна да се разцепи поне на още две. Същото се отнася за синоди, благотворителни организации, синдикати и сдружения с идеална цел.

В другите държави фирмите се сливат, за да бъдат конкурентоспособни, а у нас дрязгите между съдружниците водят до изнемощаване и икономически крах. Най-устойчиви са едноличните търговци и

едноличните дружества с ограничена отговорност, защото, все пак, човек не би могъл да воюва и със самия себе си. Поне не толкова често.

Там, където, по една или друга причина, делението е невъзможно и организациите просто няма как да се разцепят чрез пъпкуване, поне веднъж на две години има конфликт с ръководството, поради нечии други апетити към ръководния пост, които често завършват с пълна ликвидация на организацията.

Ако българинът реши да протестира за нещо или да стачкува, което без друго става твърде рядко, вместо да проявят подкрепа и солидарност, българите със сродни стремежи или проблеми се нахвърлят като вълци върху протестиращите, като ги плюят, че имат незаслужени претенции. За пример мога да посоча учителската стачка и гражданския протест на млекопреработвателите.

Лично аз мисля, че ако българин попадне сам на необитаем остров, за да не полудее, освен колиба за себе си, ще построи и колиба за съседа, „този негодник, при когото кракът му няма да стъпи, защото е некадърник, не заслужава парите си и сигурно е бил агент на Държавна сигурност“. Само така нашенецът би могъл да оцелее физически и духовно. Той не понася да битува без злоба, завист и вражда.

Добре, мисля, че никой не е в състояние да оспори аргументирано тези мои твърдения. Когато фактите говорят, и боговете мълчат.

Хайде сега да се опитаме да проникнем в причините, водещи до това абсурдно и трагикомично поведение:

На първо място стои алчността. На всеки от нас сякаш му се струва, че кокалът в паницата му се полага по силата на священо право и изпадаме във френетично възмущение, ако някой друг също посегне за мръвка. Наричаме другия, който бръкне в паницата „крадец“, „мошеник“, „демагог“ и „престъпник“, докато нашето бъркане е „справедливо“, „законно“, „скромно“ и „заслужено“. В епоса на тези яростни боричкания никой не се интересува от дребната подробност, че, все пак, паницата трябва и да се напълни от някого.

На второ място стои жаждата ни за власт. Никой не може да приеме факта, че друг човек е по-подходящ да бъде начело на някаква структура. Случи ли се да изберат друг, а не нас, той неизменно е фалшифицирал вота, сто на сто е некадърник и негодник и трябва веднага да бъде свален. Никой не иска да бъде индианец, защото всеки вижда себе си само като вожд. И понеже, все пак, не може да има няколко милиона вождове, председатели и началници, полагаме старание да изберем наистина най-некадърните, за да се кефим отстрани и с умиление да си

мислим: „Горкият, по-тъп е дори и от мен!“

На трето място е ниското ни самочувствие, което непременно изби-ва във външна проява на грандомания.

Само в България може да бъде натопен капитана на отбор по време на олимпиада, защото някой му завижда, че е кадърен, както стана с Пламен Константинов. Случи се тогава, когато всяка друга страна подкрепяше пламенно добрите си спортисти в името на общата кауза.

Само у нас можем да завидим на човек от нашия екип. Вкарал гола, защото ни се е щяло това да сме ние.

В нашата страна всеки разбира от медицина повече от лекаря, от право – повече от юриста и от образование – повече от учителя.

Пак в нашата страна никога не сме виновни за нищо, нито сме допусkali някога грешка. Ако загубим състезание, виновен ни е съдията, щото е бил пристрастен. Ако загубим дело в съда, оня негодник – противникът, непременно е подкупил състава. Ако друг спечели конкурс, със сигурност е действал подло и с подмолни средства, а ако ни уволнят от работа, виновен е директорът, който не може да ни търпи не, защото сме мързеливи, а защото сме по-кадърни и по-достойни от него.

Добре де, посмейте се! Въпреки че ще бъде по-здравословно, ако това се окаже смях през сълзи.

Нека си помислим хубаво докде ни води всичко това и какво да се прави.

Мисля, че всеки разумен човек вижда, че индивидуализмът и егоизмът, тия наши общи национални пороци, ни водят само надолу и назад, към мрака и пропастта. Не може едно тяло да напредва, ако различните сили го тласкат в различни посоки. В най-добрия случай, то просто остава в статично положение, докато другите вървят, бързо или бавно, въпреки триенето и съпротивата на инерцията, в желаната посока. Никой не може да оспорва законите на физиката. И, ако това продължава, рано или късно, ще рухнем в пропастта и ще бъдем заличени от лицето на земята. Кой е длъжен да търпи безобразията ни? Кой е длъжен вечно да ни влачи на буксир? Кой би търпял вечно постоянните абсурди, скандали и куриози, с които непрестанно изненадваме международните си икономически и политически партньори? Всяко търпение си има граници.

Ето защо, нека си помогнем сами, докато не е станало безнадеждно късно.

Предлагам ви следното упражнение по автомедитация:

Сутрин, когато се събудите, погледнете се внимателно и честно и

си кажете: „Аз съм един обикновен човек, просто защото няма необикновени хора. Определено съм по-добър от едни, но доста по-лош от други. Обработвам машинните детайли сръчно и от мен става качествен шлосер. X и Y са по-умни, по-заслужили от мен, но в това няма нищо страшно. Трябва да се радвам, защото, ако им помогна с подкрепата си, те ще работят не само за себе си, а и за мен. Z заслужава да бъде лидер на местната организация на моята партия, защото е по-далновиден и има по-добър усет за политика. Дори и не винаги да ми е приятно, трябва да му се подчинявам, защото само ако сме единни, ще спечелим изборите. Ако директорът ми е по-млад човек, значи сигурно има по-добри управленски умения от мен и изборът му не е обидна, насочена специално към моята личност.

Няма нищо страшно в това, че личният ми лекар знае по-добре от мен как да ме лекува, а адвокатът ми – как да ме защитава. Ако си мисля, че детето ми е гений, а неговият учител е на друго мнение, може би, все пак, е прав учителят.

Ако си върша работата честно и личната ми градинка цъфти, не бива да позволявам на никого да потъпква достойнството ми, защото съм гражданин и имам права. Такива права имат и всички други хора и заедно можем да постигнем много. Радвам се на успехите на X, Y и Z на стадиона, при защитата на проекта или в бизнеса. Те наистина го заслужават. Когато мои събратя протестират основателно, трябва да се включи и да им помогна. Това се нарича солидарност. Утре, ако ми се наложи, те пък ще помогнат на мен.

Всички ние сме хора, човешки същества и преследваме една цел – правото си на щастие и благоденствие. Ако си пречим един на друг, никой няма да го постигне, освен негодниците и подлеците. Защо не подам ръка на съседа си?⁶⁶

Правете това упражнение често, много често. Опитайте се искрено да повярвате в правотата на тези мисли, защото те наистина са разумни и справедливи. Съединението наистина би ни направило силни. Любовта към другите ни възвисява, а омразата ни принизява и бавно, но неумолимо ни убива.

От всички нас зависи да не свършим победени и разпилени в мрака на пропастта.

КРАЙ

© 2008 Паула Лайт

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9521>]